

KLUCZOWE ZASADY ZAŁOŻENIA POLITYKI

WSPIERANIE TWORZENIA I WDRAŻANIA POLITYKI NA RZECZ EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ

W roku 2020 Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej (Agencja) zidentyfikowała przesłania powtarzające się we wszystkich jej głównych pracach od 2011 roku. Agencja nadała tym przesłaniom postać kluczowych zasad, aby wesprzeć wdrażanie edukacji włączającej wysokiej jakości dla wszystkich uczących się osób. Kluczowe zasady określają niezbędne elementy całościowego systemu edukacji włączającej i mają na celu wsparcie państw pragnących dalej rozwijać swoją ofertę oświatową.

Kluczowe zasady z 2021 roku bazują na nadrzędnej regule dotyczącej powszechnie uznawanej idei edukacji włączającej opartej na przepisach prawa. Zawierają one również pięć wymogów dotyczących uwarunkowań legislacyjnych i politycznych oraz osiem strategii, struktur i procesów operacyjnych dotyczących systemów edukacji włączającej.

REGUŁA NADRZĘDNA

W ramach legislacji i polityki musi istnieć jasna koncepcja rzetelnej edukacji włączającej wysokiej jakości, uzgodniona z zainteresowanymi stronami. Powinna ona stanowić podstawę jednolitych ram legislacyjnych i politycznych dla wszystkich uczących się osób, dostosowaną do kluczowych międzynarodowych i europejskich konwencji i deklaracji, jako fundament praktyki opartej na przepisach prawa.

Ustanowienie jednolitych ram ma zasadnicze znaczenie dla realizacji praw wszystkich uczących się osób, zarówno do edukacji, jak i w jej obszarze. Ramy te powinny zapewniać **wszystkim** włączającą, rzetelną edukację wysokiej jakości i uczenie się przez całe życie, a także gwarantować, że warunki ekonomiczne, społeczne, kulturowe czy osobiste nie będą stanowić źródła dyskryminacji. Zainteresowane strony muszą być świadome korzyści płynących z edukacji włączającej jako podstawy bardziej inkluzywnego społeczeństwa.

JEDNOLITE RAMY LEGISLACYJNE I POLITYCZNE

Istnieje pięć kluczowych wymogów w odniesieniu do jednolitych ram legislacyjnych i politycznych, zawartych w regule nadrzędnej:

Elastyczne mechanizmy finansowania i podziału zasobów, które wspierają ciągły rozwój społeczności szkolnych i umożliwiają im doskonalenie umiejętności reagowania na różnorodność oraz wspierania wszystkich osób uczących się, bez formalnej diagnozy czy etykiety.

Ze względu na duże zróżnicowanie poszczególnych państw występują różnice w metodach finansowania i podziału zasobów. We wszystkich przypadkach finansowanie musi być przejrzyste i rzetelne oraz koncentrować się na rozwijaniu możliwości szkół w zakresie zmniejszania barier w nauce.

Skuteczny plan zarządzania, jasno określający role i obowiązki, możliwości współpracy i poziom autonomii na wszystkich szczeblach systemu.

Zainteresowane strony muszą znać poziom autonomii i proces podejmowania decyzji w swoich obszarach odpowiedzialności. Niezbędna jest współpraca na wszystkich szczeblach systemu.

Kompleksowy system zapewnienia jakości i odpowiedzialności w zakresie monitoringu, kontroli i ewaluacji, który wspomaga ofertę wysokiej jakości dla wszystkich uczących się osób, ze szczególnym uwzględnieniem wyrównywania szans osób narażonych na marginalizację lub wykluczenie.

Dokładne i rzetelne informacje o zasobach, wkładzie, strukturach i procesach, które mają wpływ na kształcenie, są szczególnie ważne dla grup mniejszościowych i osób potencjalnie narażonych na niepowodzenia w nauce, jako wsparcie dobrych praktyk.

Ciągłość procesu uczenia się nauczycieli – kształcenie, szkolenie i ciągły rozwój zawodowy nauczycieli oraz nauczycieli akademickich i edukatorów umożliwia doskonalenie u wszystkich nauczycieli kompetencji w zakresie oceniania i rozpoznawania potrzeb, opracowywania programów nauczania (projektowanie uniwersalne), pedagogiki inkluzyjnej, angażowania się w badania naukowe i wykorzystywania ich wyników.

Na wszystkich etapach kształcenia nauczyciele muszą być przygotowywani do pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach. Nauczyciele akademicy i edukatorzy muszą dysponować wiedzą i doświadczeniem w zakresie edukacji włączającej, by móc rozwijać kompetencje u innych.

Jednolite ramy programowe, wystarczająco elastyczne, by zapewnić odpowiednie możliwości wszystkim uczącym się osobom, oraz system oceniania, który uznaje i potwierdza osiągnięcia i szersze dokonania.

Elastyczne ramy programowe zapewniają odpowiednie możliwości kształcenia dla **wszystkich** uczniów, bez odrębnych programów nauczania. Ocena umożliwia dostosowanie programu i metod nauczania, identyfikację i pokonywanie barier w nauce oraz podejmowanie decyzji wspierających.

ELEMENTY OPERACYJNE SYSTEMÓW EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ

Osiem strategii, struktur i procesów uważa się za niezbędne dla realizacji polityki i praktyki włączającej:

Struktury i procesy umożliwiające współpracę i skuteczną komunikację na wszystkich szczeblach – między ministerstwami, decydentami na poziomie regionalnym i lokalnym oraz między służbami i dyscyplinami, w tym organizacjami pozarządowymi i szkołami.

Komunikacja, negocjacje i zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron: nauczycieli, liderów szkół, osób uczących się, lokalnych i regionalnych decydentów oświatowych itp. umożliwiają zrównoważony rozwój poprzez partnerstwo, współpracę i angażowanie się we wspólne działania.

Strategia mająca na celu zwiększenie uczestnictwa w wysokiej jakości wczesnej edukacji włączającej oraz wspieranie rodzin doświadczających trudności.

Dzieci objęte wczesną edukacją i opieką odnoszą korzyści zarówno w zakresie ogólnego rozwoju, jak i osiągnięć w nauce. Wpływa to pozytywnie na ich integrację społeczną oraz długofalowe perspektywy życiowe.

Strategia wspierania wszystkich uczących się osób w okresie przechodzenia między kolejnymi etapami edukacji – szczególnie w okresie wchodzenia w dorosłe życie – przez kształcenie i szkolenie zawodowe, dalsze kształcenie, w tym wyższe, samodzielne życie i zdobycie zatrudnienia.

Przechodzenie między kolejnymi etapami edukacji wymaga koordynacji zapewniającej płynną kontynuację kształcenia, zwłaszcza w przypadku uczniów potencjalnie narażonych na niepowodzenia w nauce.

Struktury i procesy ułatwiające współpracę między szkołami, rodzicami i członkami lokalnej społeczności w celu wspierania rozwoju szkoły włączającej i rozwoju postępów u osób uczących się.

Zaangażowanie rodziny w proces edukacji ma kluczowe znaczenie. Współpraca z lokalną społecznością pomaga szkołom wzbogacać doświadczenia i poprawiać osiągnięcia w nauce oraz skuteczniej wspierać młodych ludzi w rozwijaniu potrzebnych im kompetencji.

System gromadzenia danych/informacji, który:

- zapewnia informacje zwrotne, umożliwiające ciągłe usprawnianie całego systemu (np. monitorowanie dostępu do edukacji formalnej i nieformalnej, uczestnictwa, nauki i akredytacji);
- wspiera decydentów na wszystkich szczeblach w identyfikowaniu „sygnałów”, które wskazują na potrzebę pilnego działania wobec szkół potrzebujących dodatkowego wsparcia.

KEY PRINCIPLES

Dostęp do aktualnych i rzetelnych danych jest niezbędny jako podstawa tworzenia włączającej polityki oświatowej na poziomie regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Strategia rozwoju specjalistycznego wsparcia wszystkich uczących się osób i zwiększania wydajności szkół ogólnodostępnych, z uwzględnieniem współpracy międzysektorowej i rozwoju zawodowego całej kadry.

Kompetencje i zasoby placówek specjalistycznych mogą wspomóc funkcjonowanie bardziej inkluzywnego systemu, zapewniając wsparcie wysokiej jakości uczniom potencjalnie narażonym na niepowodzenia w nauce.

Strategia rozwoju i wspierania liderów szkół, którzy we współpracy z innymi tworzą włączający, sprawiedliwy etos szkoły, charakteryzujący się silnymi relacjami, wysokimi oczekiwaniami, proaktywnym i prewencyjnym podejściem, elastyczną organizacją i stałą gotowością do działania, gdy uczniom zagraża niepowodzenie lub wykluczenie.

Skuteczne przywództwo w szkołach pozytywnie wpływa na osiągnięcia uczniów, jakość nauczania i motywację pracowników.

Ramowe wytyczne dotyczące tworzenia środowisk uczenia się i nauczania, które uwzględniają prawa i głos uczniów przez spersonalizowane podejście do kształcenia i wsparcia.

Gdy udziela się uczniom głosu i daje się im możliwość wpływania w pewien sposób na własne życie, nauczyciele i uczniowie stają się współtwórcami procesu uczenia się i nauczania. Uczniowie, nauczyciele, rodzice i lokalne społeczności współpracują ze sobą, wspomagając osiągnięcie wspólnych celów.

WNIOSKI

Obecność wszystkich powyższych elementów powinna zapewnić współpracę na każdym poziomie systemu edukacji w celu wprowadzenia większej sprawiedliwości, skuteczności i efektywności w zakresie akceptacji różnorodności oraz poprawy osiągnięć **wszystkich** uczniów i zainteresowanych stron.

Więcej szczegółowych informacji na temat Kluczowych Zasad jest dostępnych w pełnym raporcie: **Kluczowe zasady — Wspieranie tworzenia i wdrażania polityki na rzecz edukacji włączającej**

Aby dowiedzieć się więcej na temat działalności Agencji, odwiedź stronę

www.european-agency.org

© European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2021